§ 134 Demokratiberedningens rapport 2026

RS 685-2026

Sammanfattning

Demokratiberedningen fick för 2026 det riktade uppdraget att ”Utreda hur regionen och nämnderna arbetat vidare med de resultat Demokratiberedningen lämnat i sina rapporter under innevarande mandatperiod”.

Beredningen har haft dialogmöten med regionstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden, regionala utvecklingsnämnden, regiondirektören, hälso- och sjukvårdsdirektören, regionala utvecklingsdirektören, kommunikationsdirektören samt revisionen. Vidare har beredningen undersökt hur övriga fullmäktigeberedningar i Sverige fungerar och vad som får beredningarna att fungera bra.

Beredningen har nu sammanställt uppdraget i en rapport som nu lyfts till regionfullmäktige för vidare behandling.

Förslag till beslut

Regionfullmäktige beslutar att överlämna rapporten till Regionstyrelsen, Regionala utvecklingsnämnden och Hälso- och sjukvårdsnämnden för beredning.

Överläggning samt förslag till beslut

Beredningens ordförande Daniel Johansson (V), 1:e vice ordförande Anna-Karin Nilsson (M) och 2:e vice ordförande Magnus Eriksson (S) informerar fullmäktige om den rapport som beredningen tagit fram.

Under överläggningen yttrar sig Peter Olofsson (S), Betty-Ann Nilsson (KD), Petter Nilsson (SD), Maria Lundqvist Brömster (L) och Kenneth Andersson (S).

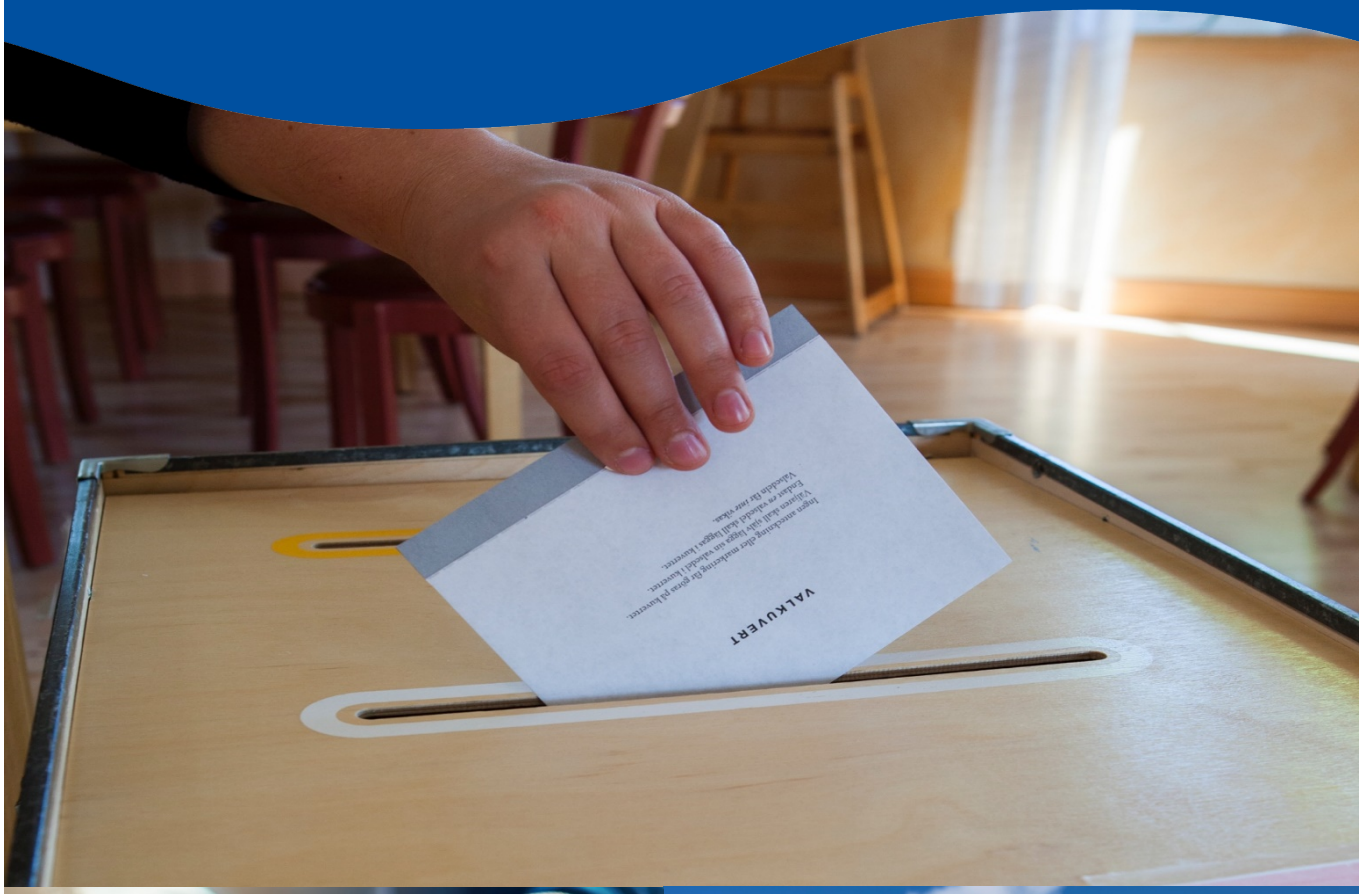
Beslut

Regionfullmäktige beslutar att överlämna rapporten till Regionstyrelsen, Regionala utvecklingsnämnden och Hälso- och sjukvårdsnämnden för beredning.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse Demokratiberedningens rapport 2026
- Rapport, Demokratiberedningen 2026
- §37 Demokratiberedningens rapport 2026

Demokratiberedningens rapport 2026

region västerbotten

region västerbotten 2026-08-20 RS 685-2026

Demokratiberedningens rapport till fullmäktige 2026

Innehåll

1. Sammanfattning 2

2. Beskrivning av Demokratiberedningen 2

3. Demokratiberedningens uppdrag för 2026 3

3.1 Demokratiberedningens riktade uppdrag för 2026 3

4. Redovisning av uppdraget från regionplanen: ” Utreda hur regionen och nämnderna arbetat vidare med de resultat Demokratiberedningen lämnat i sina rapporter under innevarande mandatperiod.” 4

4.1 Metod för Demokratiberedningens uppdrag 4

4.2 Resultat av Demokratiberedningens uppdrag 5

4.3 Beredningens analys 6

1. Sammanfattning

Demokratiberedningen har under 2026 haft i uppdrag att ”Utreda hur regionen och nämnderna arbetat vidare med de resultat Demokratiberedningen lämnat i sina rapporter under innevarande mandatperiod.”

Vi bedömer sammantaget att Region Västerbotten med hjälp av Demokratiberedningen har etablerade former för dialog med invånarna. Det finns ett brett stöd för Demokratiberedningens roll som en länk mellan medborgare och politiskt beslutsfattande. Genom dialogerna får regionen viktig kunskap om invånarnas erfarenheter, behov och synpunkter. Det borde bidra till bättre underlag för beslut och utveckling.

Årets rapport visar samtidigt att det inte räcker att skapa möjligheter för invånarna att lämna synpunkter. För att stärka förtroendet för de demokratiska processerna behöver det vara tydligt hur synpunkterna tas om hand och vilka resultat de leder till. Demokratiberedningen har varje år återkopplat sitt eget arbete tillbaka till de medborgare som medverkat. Rapporten lämnas vidare inom regionen till styrelsen och nämnder. Vi upplever att arbetet inom regionen avstannar där. När återkoppling och uppföljning saknas riskerar dialogerna att uppfattas som mindre meningsfulla, vilket kan påverka människors vilja att engagera sig och delta.

Demokratiberedningen bedömer att regionen behöver fortsätta utveckla arbetet med återkoppling, öppenhet och kommunikation. Invånarna behöver få bättre information om hur deras synpunkter används och hur de bidrar till beslut, prioriteringar och utvecklingsarbete. Det stärker både delaktigheten och förståelsen för regionens arbete.

En stark demokrati bygger på både dialog och transparens.
Demokratiberedningen ser ett behov av att tydligare koppla samman invånarnas deltagande med regionens beslutsprocesser. Genom bättre återkoppling, ökad öppenhet och tydligare uppföljning kan förtroendet för det demokratiska arbetet stärkas och invånarnas möjlighet att påverka utvecklingen i hela Västerbotten bli mer synlig.

2. Beskrivning av Demokratiberedningen

Demokratiberedningen är en beredning som organisatoriskt ligger direkt under regionfullmäktige. Beredningen består av 15 ledamöter som kommer från olika delar av hela länet. Beredningen har i uppdrag att arbeta med det årliga uppdrag som regionfullmäktige har riktat till beredningen i regionplanen, se 3.1.

I syfte att underlätta den demokratiska processen ska beredningen enligt uppdragsbeskrivningen:

- Bidra till ökad kunskap om medborgarnas behov av åtgärder och insatser.

- Verka för att utveckla relationen mellan medborgare och deras förtroendevalda.
- Verka för att utveckla relationen mellan medborgare och det offentligas institutioner och företrädare.

I uppdragsbeskrivning står det vidare att:
Demokratiberedningen ska verka för att medborgarna ska känna förtroende för den representativa demokratin och de politiska församlingarna, dess förvaltningar och tjänstepersoner. Det innebär att regionens medborgare ska beredas goda förutsättningar till dialog med den politiska organisationen och dess förtroendevalda för att kunna bidra till och påverka det regionala beslutsfattandet och genomförandet av fattade beslut.

Beredningen ska särskilt i sitt arbete beakta och väga in effekter av jämställdhet, jämlikhet och diskriminering.

Resultatet av uppdraget redovisas och debatteras årligen i en rapport till fullmäktige. I rapporten har beredningen möjlighet att redovisa fler behov de uppmärksammat inom området demokrati, i enlighet med beredningens uppdragsbeskrivning.

3. Demokratiberedningens uppdrag för 2026

3.1 Demokratiberedningens riktade uppdrag för 2026

Demokratiberedningen har i regionplanen för 2026 fått följande riktade uppdrag:

> Utreda hur regionen och nämnderna arbetat vidare med de resultat Demokratiberedningen lämnat i sina rapporter under innevarande mandatperiod.

Demokratiberedningen har antagit en verksamhetsplan utifrån det uppdrag som beredningen har tilldelats. Beredningen redovisar med denna rapport sitt arbete med och slutsatserna av beredningens uppdrag för 2026.

4. Redovisning av uppdraget från regionplanen: ” Utreda hur regionen och nämnderna arbetat vidare med de resultat Demokratiberedningen lämnat i sina rapporter under innevarande mandatperiod.”

4.1 Metod för Demokratiberedningens uppdrag

Detta års uppdrag arbetade beredningen som en samlad grupp över hela regionen. Beredningen startade med att bjuda in nämndsekreteraren från Region Norrbotten, som arbetat länge med fullmäktigeberedningar för erfarenhetsutbyte.

Beredningen har därefter träffat och fört dialog med regionstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden, regionala utvecklingsnämnden, regiondirektören, hälso- och sjukvårdsdirektören samt regionala utvecklingsdirektören där följande frågor ställdes i förväg:

- Hur ser ni på Demokratiberedningens arbete?
- Medborgarnas synpunkter och behov som ni får i beredningens rapport, hur arbetar ni vidare med synpunkterna?
- Hur vill ni utveckla det arbetet så att medborgarna synpunkter och behov tas väl omhand?
- Hur ser återkopplingen ut av eventuella insatser som görs (utifrån rapporten). Dvs ut tillbaka till medborgarna?
- Hur ser ni på framtiden, om Demokratiberedning finns, vilka uppdrag bör den få?
- Vilket utrymme får demokratifrågorna i den nya organisationen?

Beredningen har vidare fört dialoger med kommunikationsdirektören och revisionen där följande frågor diskuterades:

<u>Frågor till Kommunikationsstaben</u>
- Hur ser ni på Demokratiberedningens arbete?
- Hur skulle ni kunna stötta beredningars arbete med att nå ut till medborgarna i dialoger?

<u>Fråga till revisionen</u>
- Hur bedömer ni att regionen och nämnderna har arbetat vidare med de resultat Demokratiberedningen lämnat i sina rapporter under innevarande mandatperiod?

Beredningen har därtill haft möte med strateg i ledningsstaben för information och dialog om pågående bildande av medborgarpanel.

4.2 Resultat av Demokratiberedningens uppdrag

Demokratiberedningen har under året fört dialog, enligt beskrivning i metod, för att följa upp hur tidigare rapporter och rekommendationer har tagits om hand i organisationen. Samtalen visar sammantaget att Demokratiberedningens arbete uppfattas som viktigt och etablerat, men att det finns utvecklingsbehov när det gäller återkoppling, kommunikation, uppföljning och styrning.

Demokratiberedningens roll och betydelse
Vid dialogerna beskrivs Demokratiberedningen som en viktig del av regionens demokratiarbete och som regionfullmäktiges förlängda arm. Arbetssättet med medborgardialoger och kunskapsinhämtning uppfattas som värdefullt och väl etablerat efter två mandatperioder. Samtidigt finns en gemensam bild av att arbetet behöver utvecklas vidare, både inom organisationen och ut mot medborgarna, för att få större genomslag.

Hur resultaten tas om hand
Årets interna dialoger visar att tidigare rapporter och synpunkter från medborgare används delvis som underlag i verksamheter och politiska processer. Flera verksamheter beskriver att de arbetar med frågor som rör tillgänglighet, jämlikhet, kommunikation och medborgardialog. Politiska instanser och förvaltningar läser rapporterna och tar del av kunskapen. Vi ser dock att det som görs inom organisationen inte återkopplas ut till medborgarna, utifrån de återkommande synpunkter som vi får.

Revisionen konstaterar exempelvis att deras granskning främst avser att kontrollera att uppdrag genomförs, inte hur väl resultaten omsätts eller vilka effekter de får.

Kommunikation och återkoppling till medborgare
Ett återkommande tema i flera av årets dialoger är att regionen behöver bli bättre på att återkoppla till medborgarna. Flera beskriver en kedja där dialoger leder till underlag, beslut och åtgärder, men där återkopplingen tillbaka till invånarna ofta är svag. Kommunikationsstaben lyfter att demokratifrågor kräver ett långsiktigt arbete med dialog, kunskap och delaktighet. Kommunikationen behöver vara tydligare, uppsökande och systematiskt organiserad. Beredningen konstaterar att mycket arbete pågår i olika samverkansstrukturer men att detta inte alltid blir synligt för medborgarna.

Organisation, ansvar och resurser
Många av dialogerna pekar på behov av tydligare organisering och styrning. Regionstyrelsens arbetsutskott beskriver att uppdragen till beredningarna beslutas samtidigt som regionplan och budget, vilket kan göra att arbetet får för lite fokus. Kommunikationsstaben lyfter behov av tydligare roller, ansvar och ägarskap för information och dialogarbete. Revisionen menar att tydligare uppdrag och styrning skulle underlätta uppföljning och granskning.

Geografiska skillnader och hela länets perspektiv
Flera dialoger berör skillnader mellan kust, inland och fjällkommuner. Hälso- och sjukvårdsdirektören lyfter skillnader i tillgång till vård och avstånd till resurser. Från regional utveckling betonas att livskvalitet och utvecklingsförutsättningar varierar inom länet. De framhåller samtidigt att regionen måste hålla ihop länet som en gemensam helhet och undvika att ställa olika delar av Västerbotten mot varandra. Olika kommuner kan behöva olika stöd, men alla delar av länet är lika viktiga ur ett demokratiskt perspektiv.

4.3 Beredningens analys

Fullmäktigeberedningarna med demokratiuppdrag har under de två senaste mandatperioderna utvecklat dialog, samverkan och återkoppling till medborgarna. Årets uppföljning visar att det fortfarande finns brister i hur resultaten efter Demokratiberednings uppdrag omsätts, följs upp och återkopplas från de andra instanserna till medborgarna.

Demokratiberedningen har en etablerad och uppskattad roll
Det finns ett tydligt stöd för Demokratiberedningens grundidé och arbetssätt. Tjänstepersoner och majoriteten av politiska företrädare beskriver dialogerna som värdefulla för att fånga upp medborgarnas perspektiv och skapa bättre förståelse för olika behov i länet. Demokratiberedningen är en viktig länk mellan invånare, politiker och förvaltning.

Uppföljning av effekter är fortfarande svag
Den tydligaste bristen som framkommer är avsaknaden av tillräcklig systematisk uppföljning av vad Demokratiberedningens rapporter leder till i praktiken. Flera av årets dialoger beskriver att resultaten används som underlag, men få kan tydligt beskriva hur rekommendationer omsatts, följts upp och utvärderats. Detta gör det svårt att bedöma den långsiktiga effekten av arbetet. Medborgare och organisationer som varit med i dialoger och svarat på enkäter har alltid fått rapporten som återkoppling från Demokratiberedningen. Det som saknas är vidare återkoppling när Region Västerbotten gjort förändringar kopplat till den kunskap som inhämtats i medborgardialogerna.

Återkoppling till medborgarna behöver stärkas
Återkoppling framstår som det mest återkommande utvecklingsområdet. Demokratiberedningen bedömer att dialogprocessen riskerar att upplevas som ofullständig om medborgare inte får tydlig information om hur deras synpunkter har påverkat beslut och åtgärder. En starkare återkopplingskedja kan bidra till ökad tillit, större delaktighet och bättre förståelse för det regionala beslutsfattandet. Demokratin och förtroendet till politiken kommer stärkas om detta utvecklas.

Kommunikation och samordning är avgörande
Flera dialoger visar att regionen gör omfattande arbete inom områden som vård, regional utveckling, jämlikhet och samverkan, men att detta inte alltid når ut till invånarna. Demokratiberedningen bedömer att Kommunikationsstaben behöver ses som en central del av demokratiarbetet, inte som en separat stödprocess. Tydligare ansvar, bättre samordning och mer uppsökande arbetssätt bedöms vara viktiga utvecklingsområden. Utåtriktad kommunikation är grundläggande för medborgarnas delaktighet och inflytande.

Geografiska skillnader kräver både lyhördhet och sammanhållning
Det inhämtade materialet under mandatperioden, enkäter och dialoger, visar att invånare och verksamheter upplever skillnader mellan kust, inland och fjällkommuner. Demokratiberedningen bedömer att dessa skillnader behöver tas på allvar och analyseras vidare, samtidigt som regionen måste hålla ihop länet som en gemensam demokratisk helhet. Västerbotten kan behöva olika insatser och stöd beroende på geografi och förutsättningar. Arbetet bör präglas av samverkan snarare än motsättningar mellan olika geografiska områden.